

Ніна Тарасенкова,
доктор педагогічних наук, професор,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
Черкаси, Україна

Зоя Сердюк,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
Черкаси, Україна

ПРЕДМЕТ І МЕТОДИ КОМПАРАТИВНОЇ ДИДАКТИКИ МАТЕМАТИКИ

Ключові слова: порівняльна педагогіка, шкільна математична освіта, методи досліджень.

Нині весь цивілізований світ перебуває в неперервному пошуку сучасних, демократичних способів організації системи освіти, які б дали змогу підвищити її ефективність, зменшити витратність, забезпечити швидку оновлюваність змісту навчання відповідно до вимог ринку праці, потреб загальної освіти. Тому рух України в напрямі до європейського освітнього простору зумовлює необхідність розв'язання комплексу завдань, які стосуються поступового реформування національної середньої школи та створення якісної системи освіти, що відповідала б світовим стандартам.

У зв'язку з цим важливим є вивчення досвіду кращих світових освітніх систем, а саме стану, тенденцій та закономірностей розвитку освіти у різних країнах, геополітичних регіонах та у світі в цілому. Саме це і є предметом вивчення порівняльної педагогіки як галузі педагогічної науки. Використання основних концептуальних засад порівняльної педагогіки для дослідження тенденцій і розвитку вітчизняної та зарубіжної шкільної математичної освіти сприяє розширенню меж міжгалузевого аналізу і синтезу й отриманню нових даних для удосконалення системи математичної освіти України.

Проблемі розвитку порівняльної педагогіки як галузі наукових знань присвячено ряд досліджень зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед них праці таких учених, як: Н. М. Бідюк, Дж. Бірідей, І. М. Богданова, В. Брікман, Д. Вілсон, Б. Л. Вульфсон, О. Н. Джурицький, З. Н. Курлянд, З. О. Малькова, С. Робінсон, А. А. Сбруєва, О. С. Цокур, Дж. Шривер та ін. Однак поза увагою дослідників залишились питання предметно сфокусованих студій, зокрема в царині математики як навчальної дисципліни в загальноосвітній школі.

Розвиток шкільної математичної освіти на глобальному, регіональному та державному (національному – окремих країн, етнічному – окремих національностей в межах однієї держави) рівнях в її минулому, сучасному та майбутньому аспектах виступає предметом дослідження специфічної галузі порівняльної педагогіки, якій ми дали назву [1] «Компаративна дидактика математики» (КДМ).

До основних завдань КДМ, що ґрунтуються на теоретичних основах порівняльної педагогіки [2-6], ми відносимо: 1) систематичний аналіз джерельних баз освітніх систем різних країн світу з метою виявлення глобальних закономірностей і тенденцій розвитку шкільної математичної освіти та врахування їх специфіки у вітчизняній педагогіці; 2) виявлення суперечностей і тенденцій сучасного та перспективного розвитку вітчизняної шкільної математичної освіти на основі аналізу досягнень і недоліків зарубіжного педагогічного досвіду; 3) розробку та використання науково обґрунтованих, уніфікованих критеріїв оцінки якості та ефективності шкільної математичної освіти різних країн з метою здійснення об'єктивного їх порівняння (виявлення досягнень і недоліків, специфічних відмінностей та подібних рис); 4) зіставлення педагогічних ідей і шкільної практики та на основі цього формулювання теоретичних підходів предметно-універсального характеру; 5) порівняння окремих методик навчання

(цілей, змісту, методів, організаційних форм, засобів) конкретного математичного матеріалу, що входить до навчальних програм курсу математики різних країн.

Теоретичний аналіз та практика компаративних студій дозволила нам виокремити найбільш ефективні для КДМ методи досліджень, а саме:

– вивчення джерел різних країн (державні документи: закони, постанови, інструкції тощо; міжнародні документи: матеріали міжнародних наукових та науково-методичних конференцій з питань шкільної математичної освіти, міжнародних професійних учительських спілок тощо; документи, у яких безпосередньо фіксуються: а) змістовий компонент математичної освіти (навчальні плани, програми, підручники, навчальні посібники, поурочні плани вчителів, програми або плани роботи конкретних шкіл тощо); б) процесуальний компонент математичної освіти (класні журнали, педагогічні щоденники вчителів, протоколи засідань педагогічних рад, батьківських зборів); в) результаційний компонент математичної освіти (контрольні та творчі роботи учнів, тести, іспити, олімпіади тощо); літературні джерела, які відображають повсякденне життя шкіл та інших навчальних закладів, їхні проблеми, основні напрями і способи модернізації шкільної математичної освіти: педагогічні, математичні, науково-педагогічні, психологічні газети і журнали; книги і наукові праці з питань шкільної математичної освіти, Інтернет тощо);

– вивчення статистичних даних (збирання документів, статистичних даних, які характеризують математичну освіту досліджуваної країни згідно з обраними дослідником параметрами);

– метод спостереження (звичайне спостереження: екстенсивне; інтенсивне; включене спостереження);

– методи математичної та статистичної обробки даних;

– системний метод (розгляд систем шкільної математичної освіти різних країн та встановлення найвіддаленіших зв'язків між ними);

– структурний метод («розчленування» систем шкільної математичної освіти різних країн на складові та встановлення найближчих зв'язків);

– порівняльно-зіставний метод (виявлення в системах шкільної математичної освіти різних країн рис подібності й відмінності, розкриття взаємозв'язків і закономірностей);

– предметно сфокусовані методи (зосереджуються на порівнянні змісту навчання у межах різних його структурних одиниць: курсу, програмової теми, навчальної теми; особливостей розгортання змісту в основних його носіях – програмах і підручниках; процесуальної складової конкретних методик навчання, зокрема методів, форм і засобів навчання, які застосовуються під час вивчення тої чи тої структурної одиниці змісту).

Наведений перелік методів компаративної дидактики математики не є вичерпним. Наразі він має вектор зовнішнього спрямування. Проте предмет КДМ не виключає порівняльних досліджень у ретроспективному напрямі, що дозволятимуть відстежувати еволюцію компонентів методичної системи навчання математики, причому як в Україні, так і в інших країнах світу. А для цього потрібне дослідження можливостей поєднання методів компаративістики та історико-педагогічних студій. У розв'язанні цієї проблеми ми вбачаємо мету і завдання наших подальших наукових розвідок.

Список використаних джерел:

1. Тарасенкова Н. А. Основи порівняльної педагогіки у дослідженні шкільної математичної освіти різних країн / Н. А. Тарасенкова, З. О. Сердюк // Дидактика математики: проблеми і дослідження: міжнародний збірник наукових робіт. – Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2013. – Вип. 40. – С. 55–59.

2. Галус О. М. Порівняльна педагогіка : Навч. посіб. / О. М. Галус, Л. М. Шапошникова. – К. : Вища школа, 2006. – 215 с.

3. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика / Б. Л. Вульфсон, З. А. Малькова. – Москва; Воронеж : НПО «МОДЭК», 1996. – 256 с.
4. Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире : Учеб. Пособие / А. Н. Джуринский. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999. – 200 с.
5. Порівняльна педагогіка: Навч. посібник / Упоряд. : І. М. Богданова та ін. – О. : ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2000. – 164 с.
6. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка : Навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми : Редакційно-видавничий відділ СДПУ, 1999. – 300 с.

Світлана Тарнавська,
*аспірантка 1 курсу Інституту педагогіки НАПН України,
Київ, Україна*

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА МАТЕМАТИЧНОГО ЗМІСТУ ПІДРУЧНИКІВ ДЛЯ 1 КЛАСУ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Ключові слова: *якість освіти, шкільний підручник, загальноосвітня школа, інтегроване навчання, Польща*

В Україні розпочато реформування системи загальної середньої освіти, зокрема, її стратегічних цілей і завдань. Зміна пріоритетів має забезпечити відповідність освітньої системи потребам сучасної економіки та інтеграції України в європейський економічний та культурний простір. Докорінне системне реформування розпочато із створення Державного стандарту початкової загальної освіти. Саме він має забезпечити якісні зміни у змісті освіти через зміни у підходах до укладання навчальних програм. Ці перспективи стосуються змісту і структури підручників, які потребують модернізації (удосконалення) відповідно до вимог часу.

Український школяр сьогодні отримує суму знань, яку може здебільшого відтворити, а застосувати їх на практиці часто неспроможний.

На зміну традиційним мають прийти підручники нового покоління, з якими пов'язують можливості підвищення рівня якості освіти завдяки формуванню змісту відповідно до особливостей